

NOVEL·LA I AUTOBIOGRAFIA

Poc temps després d'haver iniciat la seva "Chronique des Pasquier", aquella vasta novel·la d'una família francesa que, amb els seus deu volums, es situa en un dels cims de la moderna ficció, Georges Duhamel escrivia unes "Consideracions sobre les memòries imaginàries" - cito el títol en català, perquè l'obra fou també publicada en traducció catalana d'A. Farreras - que començava dient: "Jo no escriuré les meves memòries". Ai las! no feia pas gaire que havia estat publicat el volum que narrava la passió de Joseph Pasquier, el germà gran d'aquella singular família, quan apareixia el primer d'una altra sèrie de llibres de Duhamel. El primer, "Inventaire de l'Abîme", ja ho confessava ben clarament: es tractava d'unes memòries, d'una autobiografia.

Deixant de banda l'interès artístic i humà d'aquesta nova empresa de l'autor de "Confessió de mitja nit", una rectificació tan rotunda de la posició declarada un dia enfront de les memòries d'un novel·lista ofereix tema per a la meditació. Era evident - i l'autor mateix ho confessava en les seves "Consideracions", que en Laurent Pasquier, protagonista i sovint narrador de la "Chronique", hi havia molt de Georges Duhamel; que els P

sonatges pintorescos que formaven el clan dels Pasquier, i els esdeveniments que llurs vides registraven corresponien, de prop o de lluny, a éssers i fets reals i relacionats amb el narrador. Potser aquesta identitat es féu tan obsessionant per al novel·lista, l'absorció de la pròpia personalitat pel personatge que havia creat dels seus records i les seves imaginacions esdevenia tan abassegadora, que Duhamel senti la necessitat espiritual - negada per endava nt en aquell llibret - de precisar qui era ell i què havia fet, de limitar, en una autobiografia precisa i sincera, la part que hi havia de veritat en aquell ~~personatge~~ protagonista dels seus llibres. Es a dir, de destriar completament, en la seva obra, novel·la i autobiografia. Com a lectors, no ens en podem pas plànyer. Davant d'aquest doble mirall que reflecteix l'autor - el mirall de la seva fantasia i el dels seus records - podem tenir una idea del mecanisme del seu pensament creador i preferir, segons els nostres gustos, una o altra de les interpretacions, tan subjectiva la que pretèn ésser un fidel registre del passat com la que pren aquest passat com a un canesàs ~~excitant~~ ^{perquè hi prodü} la fantasia.

Jo juraria ~~que~~ que aquests problemes s'han presentat i es presenten a tots els novel·listes. La temptació d'utilitzar els elements autobiogràfics la pròpia vida, amb tota la riquesa de sensacions i impressions que en s deixa - per a construir una obra de ficció, és sovint irresi-

ble. Ho ha estat en tots els temps i ho és, sobretot, ara. La quantitat de novel·les que són, purament i simplement, una autobiografia de l'autor, augmenta constantment. Hi ha una regla que gairebé mai no falla: la primera novel·la d'un escriptor, principalment si està escrita entre els vint-i-cinc i els trenta anys, és autobiogràfica. Quan el novel·lista és una dona, pot dir-se que aquesta regla no coneix excepcions. Són les que vénen després, les que costen, si han de sortir, senceres, de la fantasia del novel·lista. Per això a tots els països - i el nostre no és cap excepció - hi ha tantes primeres novel·les que són úniques produccions de llur autor. Quan el novel·lista duu a l'esperit l'autèntic foc creador de la imaginació, sap superar l'onada embafadora dels records juvenils i bastir de totes peces un món propi, amb personatges i accions que seran seus perquè ell els haurà imaginat o transmudat de la realitat que el volta.

Escric totes aquestes veritats tan sabudes al marge d'un llibre que estic llegint. És el primer volum d'una mena d'epopèia novel·lesca que en tindrà deu; tots deu ja estan escrits, i en conjunt, si calculem per l'extensió del que ja ha sortit, faran unes cinc mil cinc centes pàgines de format grandet. Adhuc reservant per al final tota valoració crítica d'una empresa que per força ha de tenir alts i baixos, el sol esforç de l'escriptor rep

4
 senta una gesta sen se parió en les lletres catalanes. Per la tossa, si més
 no, tenim un equivalent de "Les Thibault" o d'"A la recherche du temps
 perdu". I en aquest primer volum ja es veu - i era la cosa que m'ha fet es-
 criure aquest comentari - que el novel·lista vol fer obra autobiogràfica a
 l'estil de les "membries imaginàries" de Duhamel. Sinó que, a l'inversa del
 seu col·lega francès, el novel·lista català ens ha donat abans, en dos lli-
 bres ben extenses i que són, sense subterfugis, autobiogràfics, la història
 de la seva vida. Tenim, doncs, per en davant, la clau del relatiu - només re-
 latiu - misteri que utilitzarà l'autor per a disfressar els seus personatges:
 uns personatges amb el nom estrafet, que poc costarà d'identificar als qui
 els hagin ja conegut, sota l'autèntic, en les memòries verídiques. De l'home
 de quaranta anys que evocava uns fets reals i uns éssers coneguts al novel-
 lista que, passada la seixantena, vol muntar, entorn d'un personatge tot just
 apuntat en una obra anterior, el teixit de realitats, somnis, desigs i frus-
 tracions de la seva pròpia vida, ¿qui en s haurem de creure?

Per això mateix resulta més curiós el mecanisme que ~~xunta~~ basteix el no-
 vel·lista entorn del seu personatge. És un ésser real, ens assegura, i quan
 ell va descriure'l a la seva novel·la pretèrita, el Janet Maddeu existia ta?
 com allà sortia, en la família i l'ambient de poble que el llibre pintava.

Però aquell infant somniador s'ha fet gran i troba que el seu retrat en el llibre - el retrat d'un heroi en potència - ha d'ésser realitzat per una existència heroica. És un a nova versió de la faula de don quixot intoxicat per uns llibres. Com si Don Alonso Quijano hagués existit de debò i hagués pogut llegir la primera part de la novel.la de Cervan tes, lectura que hauria tingut la virtut de llançar-lo pels camins rals a viure les aventures del seü personatge. No cal negar que aquesta base de ficció, un cop hom pot acceptar-ne les in versemblances, obra un camp molt ample al novel.lista.

Entre la novel.la i l'autobiografia, per la corda fluixa de les memòries imaginàries, però amb un a franca ambició de crear una figura representativa de l a gent catalana, amb els seus defectes i les seves qualitats, ~~en~~ ~~representant~~ em sembla veure avui aquest "Pelegrí apassionat" que en deu grossos volums en s contarà les seves aventures. Esperem, refiats, que el balanç ~~de~~ de les gestes i facècies de Janet Masdeu sigui profitós per a les lletres catalanes.

Rafael T A S I S.